

Kolejarze z kresów wschodnich

W mojej pracy chcę opowiedzieć historię moich przodków, których losy pokrzyżowała II wojna światowa. Dnia 17 grudnia 2023 r. zmarł mój dziadek Andrzej Będziński. Jego żona, a moja babcia Grażyna, porządkując rzeczy po zmarłym, odszukała w domowym archiwum teczki zawierające dokumenty sięgające końca XIX wieku oraz początku XX wieku. Dotyczą one mojego prapradziadka Franciszka Będzińskiego oraz jego syna, a mojego pradziadka Kazimierza Będzińskiego. Dowiedziałam się z nich gdzie żyli i czym się zajmowali. Informacje z odnalezionych archiwaliów uzupełniła opowiadaniem moja babcia.

Obaj moi przodkowie pracowali na kolei, a ich życie związane było z Jarosławem, miejscowością położoną na Podkarpaciu.

Jak wynika z aktu chrztu mój prapradziadek Franciszek Będziński urodził się 3 kwietnia 1884r. w Skołoszowie [zdj. nr 1]. Obecnie jest to wieś położona w gminie Radymno, w powiecie jarosławskim, w województwie podkarpackim.

Z odnalezionych dokumentów, m.in. z zawiadomienia Dyrekcji Państwowych Kolei Żelaznych w Lembergu (Lwowie) z dnia 28.02.1912 r. dotyczącym składek odprowadzanych od jego pensji, wynika, że od 1 lipca 1908 r. pracował w szeregach personelu pomocniczego kolei austriackich. [zdj. nr 2, 3.1 – 3.3]. Jego życie zawodowe do końca II wojny światowej związane było z Podkarpaciem oraz Lwowem. Z zachowanej legitymacji członkowskiej nr 852 wydanej w dniu 19 maja 1925 r. w Warszawie wiadomo, że od 1 lutego 1920r. należał do koła Związku Zawodowego Maszynistów w Jarosławiu [zdj. nr 4].

Franciszek Będziński

W dniu 3 czerwca 1921 r. we Lwowie zdał egzamin na zastępcę kierownika parowozowni z oceną dobrą. Potwierdza to zachowane świadectwo egzaminu wydane przez Dyrekcję Kolei Państwowych we Lwowie nr 5/128/1921. Na tym stanowisku pracował na pewno do 19 maja 1925r. [zdj. nr 5].

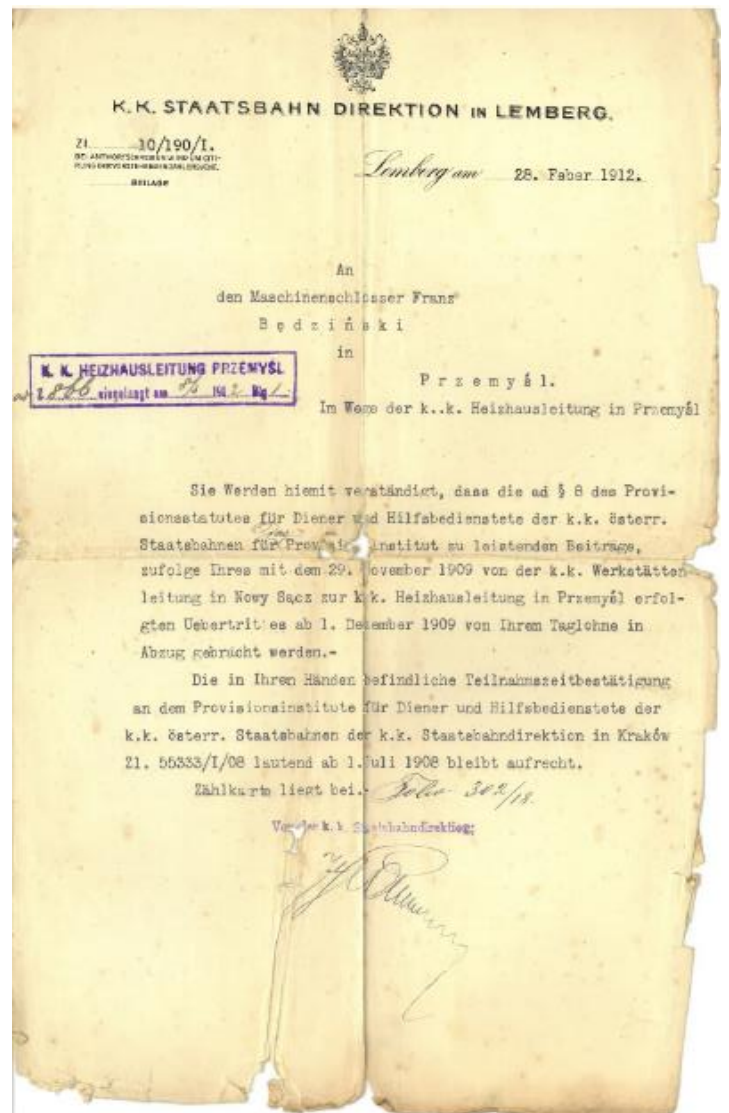
Jego praca była bardzo ceniona. Z pewnością musiał być aktywnym działaczem Związku Zawodowego Maszynistów, ponieważ w dniu 13 maja 1930 r. został wybrany na jego przewodniczącego. O tym wydarzeniu wspominało w czasopiśmie „Maszynista” (wydanie nr

15 (173) z 1930 r.) [zdj. nr 6]. Swoją kolejarską karierę zakończył w 1947 r. gdy przeszedł na emeryturę [zdj. nr 3.1 – 3.3].

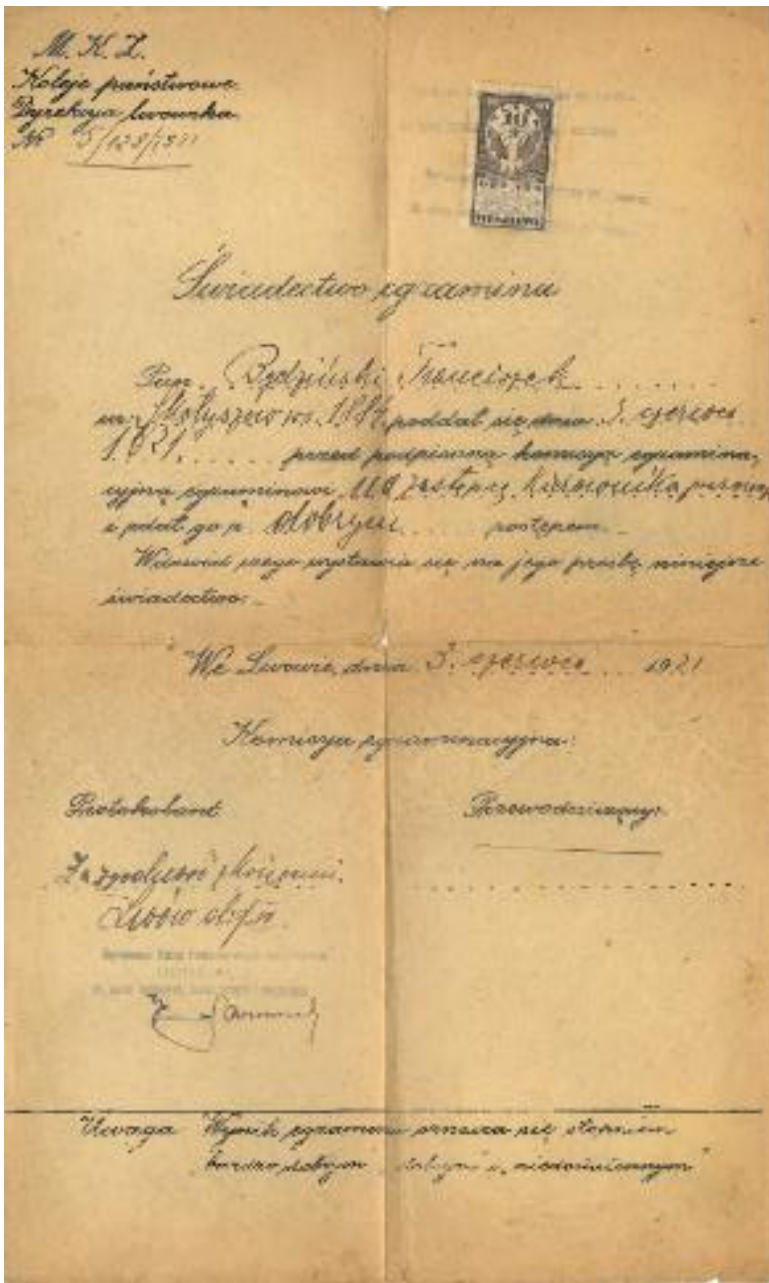
Nie znam dalszych jego losów. Jedynie wiem, że udało mu się przeżyć wojnę i zmarł po jej zakończeniu 2 marca 1956r. Został pochowany w Jarosławiu, mieście z którym związał całe swoje życie [zdj. nr 7]

Zdjęcie nr 1

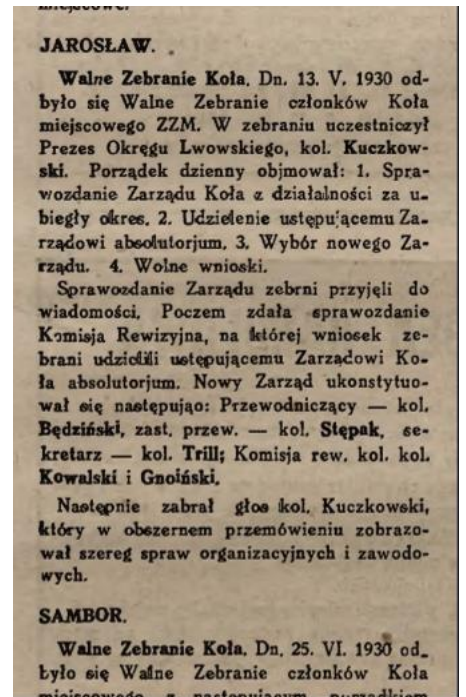
Zdjęcie nr 2

Zdjęcie nr 5

Zdjęcie nr 7

Zdjęcie nr 6.2

Zdjęcie nr 6.1

Mój pradziadek Kazimierz Będziński także związany był z kolejami, gdzie pracował jako hydraulik. Niestety nie dożył czasów, abym mogła go poznać i posłuchać historii jego życia.

Z zachowanych dokumentów wiadomo, że urodził się 26 lutego 1916 r. w Przemyślu, podczas I wojny światowej [zdj. nr 8]. Był jednym z szóstki dzieci Franciszka oraz Michaliny Będzińskich. Pochodził z rodziny o tradycjach kolejarskich.

Pokolenie do którego należał mój pradziadek, nazywane wśród pisarzy „straconym”, nie miało łatwej w młodości. Kiedy wybuchła II wojna światowa, Kazimierz Będziński miał zaledwie 23 lata. Mieszkał wtedy w Jarosławiu przy ulicy Reymonta 11.

Kazimierz Będziński

W momencie napaści Niemców na nasz kraj wszystkie jego plany związane m.in. z dalszą nauką legły w gruzach.

Jako zaledwie 19 letni chłopak został powołany do służby wojskowej. W okresie od 01 października 1935 r. do 03 lipca 1937 r. odbył ćwiczenia w oddziałach przysposobienia wojskowego, które ukończył z wynikiem pomyślnym [zdj. nr 9]. Z uwagi na pobieranie nauki władze wojskowe przesunęły termin rozpoczęcia jego służby wojskowej do dnia 1 lipca 1939 r. [zdj. nr 10]. Z opowieści mojej babci wiem, że pradziadek Kazimierz po wybuchu II wojny światowej wyjechał do Lwowa, skąd po agresji ZSRR powrócił na Podkarpacie. Przebywał także w Rawie Ruskiej, rodzinnej miejscowości swojej przyszłej żony Czesławy Holler [zdj. nr 11]. Według karty pracy wystawionej przez nazistów pracował na kolei jako hydraulik kolejno: od 17 czerwca 1940 r. do czerwca 1941r. w Jarosławiu, od czerwca 1941 r. do 26 stycznia 1942 r. w Przeworsku, a od 27 stycznia 1942 r. w Żurawicy [zdj. 12.1 – 12.3]. Jak wynika z poświadczenia o zarejestrowaniu jako osoba zobowiązana do posiadania karty pracy w dniu 17 sierpnia 1943 r. mieszkał w Jarosławiu [zdj. nr 13]. W rodzinnym mieście przebywał także w następnym roku. Z dnia 9 sierpnia 1944 r. pochodzi prawo jazdy wydane na nazwisko mojego pradziadka [zdj. nr 14].

W czasie wojny, uczęszczał także do Gimnazjum Kupieckiego i Liceum Handlowego Towarzystwa Szkoły Handlowej w Jarosławiu, które ukończył zdaniem egzamin dojrzałości w dniu 12 czerwca 1945 r. [zdj. nr 15]

Z opowieści mojej babci wiem, że mój pradziadek poślubił w dniu 18 sierpnia 1946 r. w Jarosławiu moją prababcie Czesławę Holler, która także pracowała na kolei. Po zakończeniu

II wojny światowej razem z żoną wyjechał do pracy do Wrocławia, gdzie także pracował na kolei [zdj. 16, 17], a następnie do mojego rodzinnego miasta Radomia, gdzie zmarł w dniu 20 sierpnia 1995 r.

Dioecesis: *Promysel* u. Republica: *POLONIA*
 Decanatus: *Promysel* Nr. *270* Palatinatus: *Lwów*
 Parochia: *Promysel* Districtus: *Promysel*

Testimonium ortus et baptismi

Officium parochiale cum vobis rit. lit. ecclesiarum
 praesentibus testatur in libro baptisatorum continato pro *Lewani*
 ramo *viii* pag. *46* num. ser. *29* sequentia reparari:
 Dies natiuitatis *26. 8. 1916* uti dies *vigesima sexta*
 mensis *Augusti* anni Dni millesimo *nonagesimo* *sexagesimo* *sexto*
 Locus natiuitatis *Promysel* *hospitem* nrus domus *13*
 Dies baptismi *28. 8. 1916*
 Minister baptismi *A. S. par. Kolbein. c.*
 Religio baptismi *Rom. cat.*

Nomen baptisati	Sexus	Thorus	Parentes eorum nomen, cognomen, parochia, religio, aedilitas, etc.	Patrini eorum nomen, cognomen, religio, aedilitas, habitatio	Adnotationes ulterioris, confirmatio, mutatio aetatis (ortus mortis) etc.
<i>Bedziński Karimierz</i>	<i>masculinus</i>	<i>Polonus</i>	<i>Franciszek Bedziński</i> <i>Michalina Bedzińska</i>	<i>Michał Bedziński</i> <i>Michalina Bedzińska</i>	<i>1916</i>

Quia testimoniales manu propria subscribo sigilloque parochiali corrobore.
Promysel die *17 Octobris* A. D. *1922*

K. S. par. Kolbein. c.

Zdjęcie nr 8

GRUPA OBOZÓW LETNICH W
 Storzawa dnia *3 lipca* 1932 r.
 Ważno do dnia *3 lipca* 1932 r.

I. dz. *28. 32*
 Nr ka. ewid. *63/25* 1932 r.
 Powiat *Jaroslów*
 Obwód *39. p. p.*
 Rejon

ŚWIADECTWO
 O PRZYSPOSOBIENIU WOJSKOWEM II-go STOPNIA
 (KOŃCZENIA SZKOŁY STARSZYCH PRZYSPOSOBIENIA WOJSKOWEGO *ogólnego*)

I. Nazwisko i imię *Bedziński Karimierz*
 Imię ojca *Franciszek* imię matki *Michalina* ur. *1916*
 dn. *26 Lutego* w m. *Promysel* pow. *Promysel*
 przynależny do P. K. U. *Jaroslów*

II. Wyżej wymieniony ćwiczył *2* lata w oddziałach p. w. w czasie od *1. 8. 1931*
 do *3. 12. 1931* funkcjonował obok *2* starszych p. w. i 22 innych II-go stopnia p. w.
 z wynikiem pomyślnym.
 Ogólna ocena *dobra*

DOWÓDCA KURSU: *[Signature]*
 DOWÓDCA OBOZU: *[Signature]*

DOWÓDCA PUŁKU:
 KOMENDANT GRUPY OBOZÓW: *[Signature]*

III. Wyżej wymienionemu przysługują ulgi i przywileje w służbie wojskowej ustalone zarządzeniem
 Ministra Spraw Wojskowych

KOMENDANT OBWODU P. W.
 (w którego oddziale) *[Signature]* *[Signature]*
 (w którego oddziale) *[Signature]* *[Signature]*

Na podstawie złożonego z wynikiem pomyślnym egzaminu II-go stopnia p. w. — ważność
 świadectwa przedłuża się do dnia *1932* r.

Plombę obrotową
 KOMENDANT OBWODU P. W.

Nr 472035. 200/000. Główna Drukarnia Wojskowa.

Zdjęcie nr 9

Zdjęcie nr 10

Zdjęcie nr 12.1

Zdjęcie nr 11

Eintragungen nur durch das Arbeitsamt
 Wypełnia tylko Urząd Pracy

1	Geburtsstag Dzień urodzenia	26. Februar 1916			
2	Geburtsort Miejsce urodzenia	Peremyśl			
		Kreis Powiat			
3	Staats- angehörigkeit Przynal. państw.				
4	a Familien- stand Stan rodzinny	ledig. wolny (a)	verb. żonaty (a)	gesch. rozw.	verw. owdow.
	b Geburts- jahre der minderj. Kinder Rok urodzenia młodszych dzieci	2 Kinder			
		Paszko Maximian Paszko			
5	Baudienst Służbę Budowlaną	abgeleistet odbył			
		vom 25. 7. bis 1943 od do			
6	Wohnort u. Wohnung Miejsce zamieszkania i adres	Jarosław Reymontowa 11/11 Fortsetzung nächste Seite. Ciąg dalszy nast. strona			

2

Zdjęcie nr 12.2

Hier Eintragungen nur durch das Arbeitsamt
Wypełnia tylko Urząd Pracy

Bisherige Beschäftigungsarten v. längerer Dauer
Dotychczasowe rodzaje zajęć o dłuższym czasie trwania

	vom od	bis do
<u>Angestellter</u> Eisenbahn - Jaroslau	1933	1939
<u>Klempner</u> Bahnbetriebswerk Jaroslau	17.11.1940	1941
<u>Schlosser - Klempner</u> Kulmbetriebswerk Przemysl	17.1941	16.1.1942
-1- <u>Lernarbeits</u> Jaroslau	27.1.1942	

4

Zdjęcie nr 12.3

**Bescheinigung
Poświadczenie**

§ 3 Abs. 5 der Ersten Durchführungsverordnung zur Verordnung über die Einführung einer Arbeitskarte vom 21.12.1940

§ 3 ust. 5 pierwszego postanowienia wykonawczego do rozporządzenia o wprowadzeniu karty pracy z dnia 21.XII.1940

Name:
Nachname: Bedziński

Vorname:
Imię: Kazimierz

Geboren am:
Urodzonym dnia: 26. I. 1916

Geburtsort:
Miejsce urodz.: Przemysl

Kreis:
Powiat:

Beruf:
Zawód: Klempner

Berufsgruppe und Art:
Grupa zawod.: 581

ist auf Grund der Verordnung über die Einführung einer Arbeitskarte vom 20. 12. 1940 als arbeitskartenpflichtige Person erfasst und ist im Besitz der Arbeitskarte Nr. 903 J / 070

zarejestrowany został na podstawie rozporządzenia o wprowadzeniu karty pracy z d. 20. 12. 1940 jako osoba, zobowiązana do posiadania karty pracy i posiadatek karty pracy

Reichshof den 17. September 1943.

(Stempel des Arbeitsamts)
(pieczęć Urzędu Pracy)

Arbeitsamt Reichshof
Nebenst. o Jaroslau

Im Auftrage:
Unterschrift (Podpis)

Diese Bescheinigung verleiht im Besitz des Inhabers
Należyce zaświadczenie pozostaje w posiadaniu posiadacza karty

Abk. 1. Din A 6. Staatsdruckerei Warschau — Nr. 3021-4

Zdjęcie nr 13

R

**KRAFTFAHRSCHULE
JOHANN SITNIK
Jaroslau-Przemysl
Spitalstr. 4. Smolkastr. 22.**

AUSWEIS Nr. 538

Herr Bedziński Kazimierz

wohnhaft Jaroslau Reimont

nimmt teil an
**KRAFTWAGEN
KRAFTRAD FAHRKURSEN**

DIE LEITUNG

Jaroslau den 9. SEP. 1944

Zdjęcie nr 14

**ŚWIADECTWO DOJRZAŁOŚCI
LICEUM HANDLOWEGO**

Bedziński Kazimierz Mieczysław
(nazwisko i imię)

urodzony dnia 26 lutego 1916 r. w Przemyslu
powiatu przemyskiego, religii (wyznania) rymskokat.

po ukończeniu nauki w zakresie programu dwuletniego liceum handlowego zdał egzamin dojrzałości przed Państwową Komisją Egzaminacyjną, powołaną przez Kuratora Okręgu Szkolnego Przemyskiego pismem z dnia 12 czerwca 1945 r. Nr. 4482/10/45 w charakterze eksternu

i został uznany za przygotowanego do pracy w przedsiębiorstwach handlu towarowego oraz w działach handlowych różnych przedsiębiorstw gospodarczych.

Świadectwo niniejsze uprawnia do studiów w szkołach wyższych w myśl art. 52 ustawy z dnia 11. marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) oraz rozporządzeń, wydanych w związku z wykonaniem tego artykułu ustawy.

Jaroslau, dnia 28 lipca **NACZELNIK WYDZIAŁU** 1945 r.

Nr 27

PRZEWODNICZĄCY PAŃSTWOWEJ
KOMISJI EGZAMINACYJNEJ
Kazimierz Nida

PRZEWODNICZĄCY RADY PEDAGOGICZNEJ
DYREKTOR-PRZEŁOŻONA

CZŁONKOWIE PAŃSTWOWEJ KOMISJI EGZAMINACYJNEJ
I RADY PEDAGOGICZNEJ:

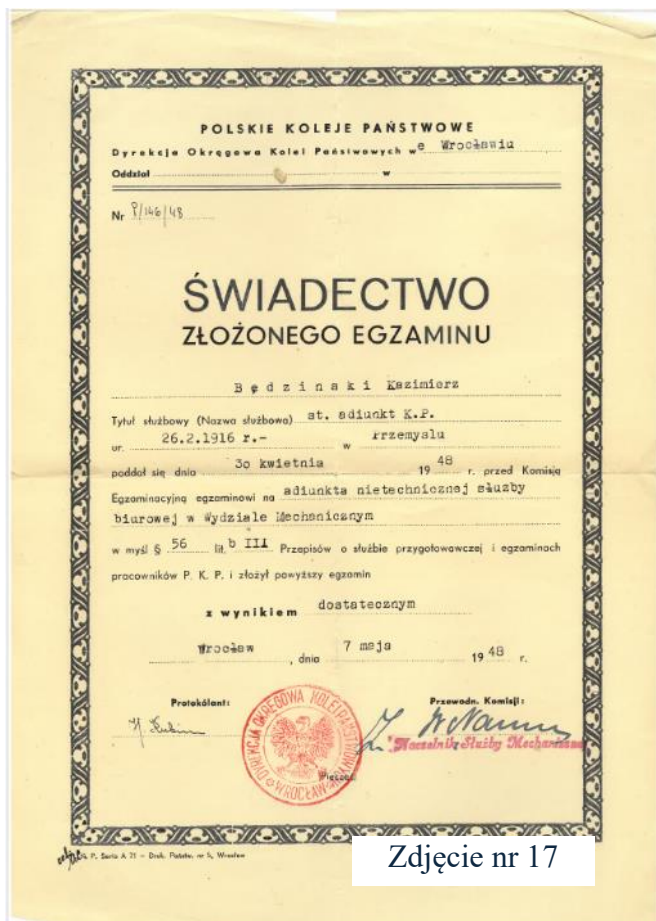
Stawka Gawłowski Łojanowski
Jan Tarczański Ch. Swaneq Łojanowski
Władysław Sierwa

Zdjęcie nr 15

Zdjęcie nr 16

Z odnalezionych dokumentów wiem, że zarówno mój prapradziadek Franciszek oraz pradziadek Kazimierz w czasie II wojny światowej pracowali na kolei. Wiem także, że kolejarze odegrali bardzo ważną rolę podczas walk zarówno z okupantem niemieckim jak i radzieckim. Mój dziadek Andrzej, syn Kazimierza, opowiadał, że wspominani przodkowie mieli brać udział w akcji wysadzenia

Zdjęcie nr 17

jednego z mostów kolejowych lub składu pociągu, po to, aby powstrzymać transporty kolejowe organizowane przez Niemców. Z informacji odnalezionych na stronach internetowych Instytutu Pamięci Narodowej odnalazłam również artykuł w którym opisane są akcje tzw. skoczków kolejowych, żołnierzy Armii Krajowej, działających w czasie wojny na terenie Podkarpacia, m.in. na liniach kolejowych łączących Kraków, Przemyśl i Lwów oraz Przeworsk, Leżajsk i Stalową Wołę. [źródło:<https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/nie-tylko-o-ksiazkach/144572,Gestapowcy-mysleli-ze-to-jest-zart.html>, dostęp dnia 21.03.2023 r. godz. 22:13] Mieli oni we współpracy z kolejarzami dokonywać akcji polegających na niszczeniu niemieckiej infrastruktury kolejowej oraz dokonywać rabunków niemieckich transportów. Często udawało się im w ten sposób pozyskać broń, amunicję, żywność czy

lekarstwa. W działaniach takich mieli brać udział także kolejarze z Jarosławia. Choć nie wiem tego w stu procentach, ale być może w takich działaniach uczestniczyli również moi pradziadkowie, których całe życie związane było z pracą na kolei.